Entrevistes | | Actualitzat el 11/12/2021 a les 09:00

Maria Dolors Millat: «Cal que mantinguem el pallarès»

Xerrem amb una escriptora que tot i ser molt viatgera, escriu novel·les que tenen com a escenari principal la seva estimada terra: el Pallars

L'escriptora pallaresa Maria Dolors Millat | TGE

La boira tot just s'acaba d'aixecar quan arribem a casa de l'escriptora **Maria Dolors Millat** (Sort, 1953), situada a les afores de Salàs de Pallars, a la vora de la carretera de Rivert i amb una faldilla de camps de vinyes als seus peus. Ens rep a l'entrada i la seva gossa negra, la Gal·la, ens saluda molt efusivament. Entrem dins la casa i ens fa pujar a la planta superior, on hi té el despatx i una biblioteca plena a vessar de llibres.

S'asseu a l'escriptori, el seu lloc de creació. No es mira l'ordinador sinó que es gira cap a nosaltres, d'esquena a l'ampla finestra des d'on es veu Salàs al fons i les seves vinyes, amb fulles ja ocres i rogenques, en primer pla. Dibuixa un somriure d'orella a orella, senyal que l'entrevista ja pot començar.
[intext1]
- Vas néixer a Sort.

- El meu pare era de Sort, tot i que la meva mare és de Salàs. Ell treballava al Banc Central, així que durant cinc o sis anys vam estar vivint allà fins que el van traslladar a Tàrrega. Jo sempre dic que vaig néixer a Sort, però Salàs és el meu poble adoptiu. I al final, sempre que em pregunten, jo dic que soc pallaresa. Ni del Jussà ni del Sobirà, perquè per a mi els dos Pallars són un continu. No són dos Pallars diferents, i una de les coses que més m'agrada és anar de Sort a Salàs.

- Com recordes la teva infància?

- Home, per mi la meva infància és el Pallars. A la que no hi havia col·legi, pujàvem cap aquí dalt. Em deixaven a casa dels padrins tot l'estiu. De fet, per a mi el meu padrí Lluís era una figura. Jo anava amb ell a l'hort, anàvem a collir raïms, sempre s'emportava la seva ruca i anava a treballar molt de matí. Recordo quan tornava cap allà a les 10h o les 11h, i jo des del balcó de casa el veia com venia amb la ruca. I jo corrents a esperar-lo, i llavors em posava dins d'un cartre.

Maria Dolors Millat amb les seves vinyes al fons. Foto: TGE

- Sempre he sentit dir que a casa teva [Casa Ramonet] hi havia molts llibres. És això el que et va despertar la teva passió per l'escriptura?

- Suposo que tot influeix. La meva mare és mestra i a més sempre ha sigut una gran lectora. Em comprava llibres de petita. Era una mica d'amor-odi, perquè per una banda m'agradava molt llegir, però no sempre llegia el que volia. I això feia que a vegades m'hagués d'amagar per fer-ho. A més, hi havia certes coses que la meva mare no volia que llegís, però jo estava boja per llegir allò que estava prohibit... Flaubert, Dostoievski... Eren llibres que no estava ben vist que els llegís una nena de 10 anys.

Llavors, aquesta contradicció entre que per una banda era un premi -"si et portes bé, et compraré un llibre"- i després no deixar-te llegir el que vols, suposo que van fer més que el fet que hi hagués molts llibres a casa.

- Vas decidir estudir Història antiga. Per què?

- A mi la història m'ha agradat molt sempre perquè penso que ho és tot. S'ha de saber. Quan feia classe sempre els hi deia als meus alumnes que qui no coneix la història està condemnat a repetir-

la. Llavors en aquella època ja hi havia especialitzacions: moderna, contemporània... i vaig optar per l'antiga.

«La història ho és tot. S'ha de saber. Qui no la coneix està condemnat a repetir-la»

- Quant de temps vas exercir?

- Durant 10 anys, en un institut d'Esplugues de Llobregat, al "cinturó vermell" de Barcelona. I jo vaig dir que volia fer FP (formació professional) perquè eren els "durs", i per a mi va ser una experiència meravellosa.

- L'any 1986 decideixes marxar a viure al Canadà.

- Això va ser un dia que va arribar el meu marit, el Jose, i em diu "tinc la possibilitat de que ens en anem un temps al Canadà". I jo encantada; sempre he sigut molt viatgera i m'he apuntat a tot. Però jo no volia perdre la meva plaça de professora, havia fet oposicions. Jo estava molt bé a Esplugues.

Llavors el Departament d'Ensenyament em va proposar fer un treball allà i que fos positiu per a ells. I llavors vaig proposar fer un treball a la secundària i fer una comparació entre la de Catalunya i el **Quebec** pel que fa al **bilingüisme**; l'anglès i el francès allà i el català i el castellà aquí. I em van dir que sí. I ens en vam anar tots cinc, perquè ja tenia els tres fills.
[intext2]
- I quin va ser el resultat de la investigació?

- Que els dos sistemes són molt diferents. Allà en aquell moment l'autonomia era molt més gran que aquí, no hi havia color. Allà tot està està dividit per zones: anglòfones i francòfones. Si tu vas a una escola anglesa, estudies en anglès, i viceversa. I tu no ho tries; va en funció del barri i, molt important, de la religió. Si ets catòlic, en francès i si ets protestant, en anglès.

Però allà tothom sap les dues llengües. Aquí la llengua l'hem agafat com una arma. Ningú tenia manies, veien aprendre una altra llengua com una riquesa. I jo crec que és ideal. El que hem fet aquí, polititzar, judicialitzar i criminalitzar la llengua, crec que és un error tan gros...

- I a més, al Canadà descobreixes l'escriptura creativa.

- Exacte. A mi m'agradava escriure des dels nou anys, feia poesies, contes... I quan arribo a Montréal i veig les escoles d'escriptura, vaig començar a comprar llibres de tècniques narratives. Va ser super emocionant. I va ser una de les raons per no quedar-me a Canadà i ser escriptora.

Millat va ser una de les fundadores de l'Aula de Lletres l'any 1993 Foto: TGE

- I l'any 1993 vas ser una de les fundadores de l'Aula de Lletres.

- Sí. I la meva experiència com a professora em va ajudar, especialment pel tema estructural i organitzatiu: les assignatures, el pla d'estudis... era començar des de zero. Però igualment vaig seguir fent classes, d'escriptura en aquest cas, perquè a Montréal vaig assistir a moltes classes sobre això.

- Tot i que no ets una escriptora que hagi publicat des de la seva joventut, tens experiència en aquest camp. Algun cop t'has sentit infravalorada pel fet de ser dona escriptora?

- No, però no dic que no passi. Jo més aviat he tingut la sensació que he arribat tard a publicar. Jo ho tenia molt clar, hauria pogut publicar abans. No és tan complicat. A l'època que jo vaig començar a l'Aula de Lletres, si escrivies en català segur que publicaves. Però jo em posava les mans al cap... publicar una cosa només perquè estigui en català, sense mirar la qualitat literària, és el pitjor que se li pot fer al català.

Hauria pogut publicar, però tenia molt clar que per fer-ho volia estar segura del que feia. Volia tenir un espai mental dedicat al que estava escrivint i no volia publicar qualsevol cosa. Volia publicar perquè la gent s'ho passés bé. I això va provocar que no publiqués fins que no vaig deixar les escoles d'escriptura.

«Publicar una cosa només perquè estigui escrita en català, sense mirar la qualitat literària, és el pitjor que se li pot fer a la llengua»

- Com veus el panorama literari al Pallars? Creus que li falten escriptors?

- Jo més aviat el que defensaria és que es mantingui el pallarès. Jo quan vaig al supermercat a Tremp i per l'altaveu diuen alguna cosa en barceloní... és tristíssim. De fet, quan Pompeu Fabra va fer el diccionari, per no perdre paraules, va agafar persones de totes les províncies... excepte Lleida.

Per tant, moltíssimes paraules pallareses despareixeran, perquè l'únic que les pot conservar és precisament aquest diccionari. I en aquest sentit, crec el **Pep Coll** està fent una molt bona labor per conservar el pallarès.

- Fins ara has publicat dos llibres de poemes i tres novel·les: *Quirat i Mig*, *Terra Inhòspita* i *La Filla del Nord*. En tens alguna altra de preparada?

- Tinc una novel·la acabada. L'he escrit en català i també l'he traduït al castellà. La traducció ha endarrerit moure-la, perquè no volia publicar-la sense tenir l'altra part.

- Les tres novel·les anteriors estan ambientades en algun moment al Pallars. Aquesta també ho estarà?

- Sí, i potser serà la que més. Aquesta última també és com un llibre de viatges perquè la protagonista és una noia -del Pallars Sobirà- que fa un periple personal. Es tracta d'una saga de quatre dones pallareses: la padrina, la mare, ella i la seva filla.

A banda dels viatges, el cert és que la novel·la comença quan la noia té 60 anys i torna al Pallars. Tot s'explica des del Pallars, és un relat des de casa seva. Per tant, la novel·la passa al Pallars, perquè explica coses del passat des del present.

[despiece] **Col·labora!**

Aquest **article** ha estat redactat gràcies a la **recerca**, el **treball** i l'**esforç** de periodistes. Si valores la nostra feina, ara pots **donar suport al nostre projecte**:

[noticiadiari]68/6462[/noticiadiari][/despiece]

Altres notícies que et poden interessar

[superfillagrantema]1498[/superfillagrantema]